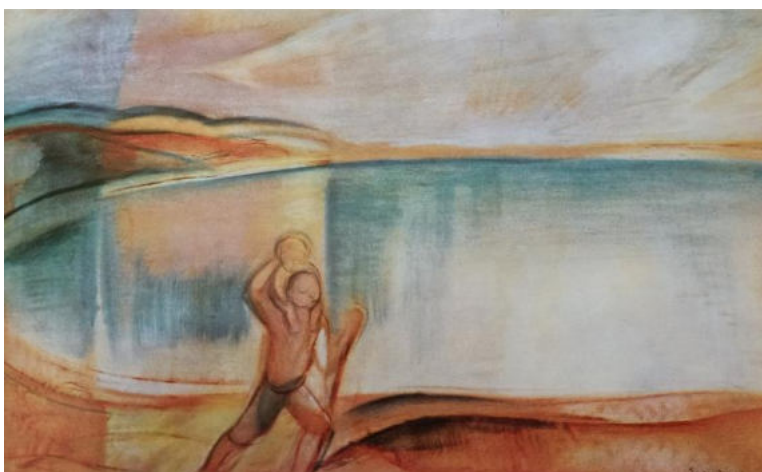

SIÓFOK

Jelige: Caecubus

Partjaid magányán, ahol egykor, régen,
Ifju éveimben álmodozva jártam:
Dübörgő, prüsszögő vonat vágat végig
S nagyokat fütytyent a csendes éjszakában.

ENDRŐDI SÁNDOR

Tartalom

1.	Bevezetés	2
1.1	A projektmunka célja	2
1.2	Kutatásom módszertana.....	2
2.	Várostörténet-a térképeken keresztül.....	3
2.1	Őskor.....	3
2.2	Vaskor, Kelta és Római települések, kora középkor.....	3
2.3	Magyar települések a középkorban	4
2.4	Fok a török kortól a XVIII. század végéig	5
2.5	Siófok fürdőhellyé válása.....	6
2.6	Város születik.....	8
3.	Siófok több lábra állítása.....	9
3.1	Általános jövőkép	9
3.2	A turizmus jövője	10
3.3	Gazdasági fejlesztés.....	10
3.4	Épített környezet fejlesztése	11
3.4.1	A városközpont fejlesztése.....	11
3.4.2	Putritelepek rehabilitációja	11
3.5	Közlekedési infrastruktúra.....	12
3.5.1	A városközpontot elkerülő út.....	12
3.5.2	Kistérségi közlekedés fejlesztése	12
3.5.3	Repülőtér.....	13
4.	Konklúzió	13
5.	Ábrák	14
	Irodalomjegyzék	21

1. Bevezetés

1.1 A projektmunka célja

Ezen dolgozat célja, ahogy a versenykiírás írja: lakóhelyem vagy környéke térképi ábrázolásának és településszerkezetének fejlődésének bemutatása. A legendás Atlantisz ellentétéként a Balatonból kiemelkedett város (Faragó Sándor) története több mint érdekes, ezért először a településről fellelt korabeli, vagy utólagos ábrázolások segítségével szeretném rekonstruálni városunk történelmét. Célom a térség történetének kezdetektől napjainkig történő bemutatása mellett, hogy a várostörténet folytatásaként felvázoljak néhány ötletet, ami segítene Siófokot és a kistérségi településeket 21. századi módon egy modern, zöld, fenntartható és aktív környékké változtatni. Szeretnék külön kitérni munkámban a város közút-, illetve vasúthálózatának hibáira, a gazdasági és kulturális komplexumok hiányára, emellett pedig egy erős, nemzetközileg is hatékony polisz létrehozásának lehetőségével is szeretnék játszani gondolatban. Tengernyi lehetőség a „Magyar tenger” partján.

1.2 Kutatásom módszertana

Egyszerre szerencsés és balszerencsés eset, hogy Siófok történelme a számtalan tanulmánynak, dolgozatnak, történeti írásnak és gyűjtőmunkának hála, nem ismeretlen még a témával felületesen foglalkozó ember előtt sem. Amíg a római zsilip léte, vagy a törökvár elhelyezkedése inkább a történész vénájú embereket mozgatta meg, addig a 19-20. századbeli építkezések a mérnöki szakirodalomban térnek vissza. A Siófokon található Balatoni Regionális Kutatóintézet és Könyvtárban kutatással töltött napjaim során számos, a helyszínhez köthető írást és a témakör szívet alkotó térképet leltem fel. Nagy segítségemre volt a helytörténeti gyűjtemény rendezett és széleskörű kínálata, a lokálpatrióták által a könyvtárra hagyott térképek és iratok. Interjút készítettem Molnár Árpáddal, Siófok első választott polgármesterével az elkerülő út helyzetéről, ezt az elkerülő úttal foglalkozó bekezdésben közlöm.

2. Várostörténet-a térképeken keresztül

2.1 Óskor

Siófok városa az ország egyik legrégebben lakott területén helyezkedik el. Az ősi embernek bőséges élelemforrást jelentő tó mellett lakni előnyös volt, emiatt folyamatosan jelentek meg a különböző telepek. Az akkor szigetekként a Balatonból kimagasló dombokon csiszoltkőkori leleteket találtak a régészek. Gamászában két őrlőkövet rejtett a föld, a Szigeti-dűlőnél néhány földbe ázott putri nyomai, [1] Kilitiszőlőhegyen, az Akasztódombon és a Madaras dűlőnél pedig tárgyi leletek tanúskodnak őseink jelenlétéről. [2]

A rézkor korai idejéről Siófok környékén nem azonosítottak leleteket, feltételezhetően háborúk vagy a Balaton esetleges áradása átmenetileg lakhatatlanná tette a területet, később a Szigeti-dűlő északnyugati peremén a péceli-kultúra cserepeit gyűjtötték. [1]

Kora-bronzkori település bizonyítékait találták az új szennyvíztelep építésekor a Rekettyésként ismert területen végzett ásatások során [2], később ugyanennek a mészbetétes díszű kerámia kultúrának a nyomait fedezték fel a mai Jegénye sor és a Régi Reptér u. környékén, de ennek a kultúrának voltak telepei Széplakon a Lucernás dűlőnél, és Gamászában is, a csárdánál. [1]

A késői bronzkor beköszöntével a halomsíros kultúra létesített hatalmas telepet a Szigeti-dűlőn, sírdombjaik, amikről nevüket kapták, megtalálhatóak voltak a Pusztatorony-dűlőn is Balatonszabadiban. A halomsíros kultúra helyi virágzásának végét a betörő urnasíroskultúra pusztítása jelentette, akik megsemmisítették a már említett Szigeti-dűlőn található telepet, és a mai M7-es autópálya és a 65-ös számú főút találkozásánál laktak be [1]. A bronzkor végére a Szigeti-dűlő északi részén [2] találtak egy kisebb urnasíros telepet, de ez „közel sem volt olyan nagy, mint a már említett és ezen a helyen élő halomsíros kultúrák telep” [1, 20.o].

2.2 Vaskor, Kelta és Római települések, kora középkor

A váli kultúra időszakában tovább élt a szigeti-dűlői telep, a halstatti kultúra idején területen folyamatos háborúk zajlottak, földvár állt Siófok és Balatonszabadi között. [1]

Kelta település volt a széplaki Vadkacsás-dűlő közelében [2], és a szigeti-dűlői telep is fennmaradt. [1]

Kr. e. 12-ben a rómaiak elfoglalták a Dunántúlt, és ezáltal a Siófok környéki kelta települések is Római uralom alá kerültek, és folytatták megszokott életformájukat. [1] Római települések voltak a már említettek mellett a mai Szabadifürdő területén, Sóstó körül római villaépületek maradványai találhatóak [1], ezek a gazdag rómaiak számára épült vidéki rezidenciák arra engednek következtetni, hogy már a rómaiak is fürödtek a Balatonban (akkoriban Lacus Pelso), és valóban: a korabeli feljegyzések szerint a Sopianaéból Arrabonába vezető útvonal mentén elterülő vidék kedvelt fürdőzőhely volt. A villák helyzetéből kiindulva, és korabeli feljegyzések adatai szerint a Balaton vízszintje közel azonos, olykor még sekélyebb volt, mint a mai állapotban, erre a jelenségre történeti beszámolók és egyes kutatók azzal a magyarázattal szolgálnak, hogy az ekkor uralkodó Galerius császár megbízásából egy zsilip szabályozta a tó vizét (erre utal Siófokon a Galerius lakópark neve, és a Gyógy-és strandfürdő is a császárról kapta nevét). A zsilip maradványinak helye ismert, a Kaposvári szárnyvonal építésekor tárták fel. [3] Másik magyarázat szerint, a rómainak vélt falmaradvány a török időkből származik, [4] a vízszint drasztikus csökkenését a hatalmas méretű aszály okozta, ezt az elméletet a Fertő-tó fenekén talált azonos korú villák maradványai igazolhatják. [5] Valószínű, hogy a zsilip létezett, és a szárazság miatt duzzasztásra is használták.

A rómaiakat az V. szd-ban a hunok, őket a keleti-gótok, a longobárdok, végül az avarok követték [1]. Az avarkorból a szabadi Homokdomb közelében és az M7-es autópálya építésekor Kilitinél került elő lelet. [2]

2.3 Magyar települések a középkorban

A honfoglalást követően Siófok területén 4 falu létezett. Erről készített térképet Faragó Sándor geográfus. (1. ábra) A Sziget-dűlő ősi idők óta lakott szigetét ekkor Lusta falu foglalta magába, vele átellenben északra a Fok-folyó túlsópartján Fok, déli irányban haladva Törk falu helyezkedett el, virágzó települését 1211-ben említi oklevél. [6] A tihanyi alapító levél szerint a Fok-folyón híd, illetve gázló vezetett keresztül. Kiliti (Szent László által 1082-ben kelt adománylevél alapján Clety [6]) vízparti települése a székesfehérvári káptalan birtokát képezte. [7] Lusta szigeten állott a szent Péter és Pál bazilika [8] [9], amelyet Lusta falu 1350 körüli Fokba való beolvadásával (a régi Fok falu ezután Fokzabady néven szerepel [8]) a Foki bazilika név válik ismertté.

A Mátyás-kori állapotok rekonstrukciójához is Faragó Sándor térképét (2. ábra) hívom segítségül. A térképen jól látható, hogy a mai város magvát képező turzástát immár látható

módon kiemelkedett a vízből, földhíd keletkezett a turzágát, és a falu között. Az északi partról leszakadó „úszó szigetek” elkezdtek feltölteni a Fok-folyó medrét Ádándnál képezve gátat a folyásnak. [8] [10] Fok egyutcás település, szántóföldekkel körülvéve, a szigetet a keleti és a nyugati oldalon rév köti össze a külvilággal. A rév túloldalán állott a „jó foki malom”, ide jártak őrletni a fokiak. [8] Királturki (Töreki)három utcából és circa 65 portából álló jelentős település, Foktól a Sió-patak választja el, melyen keresztül rév vezet.

2.4 Fok a török kortól a XVIII. század végéig

1552-ben a törökök elfoglalják és felégetik a környéket. A szent Péter és Pál bazilikát lebontják, köveit a máig vitatott elhelyezkedésű erődbe építik. [8] Sági Károly és Faragó Sándor egyetértenek abban, hogy a vár a mai ipartelep területén, a Fok folyó torkolatában helyezkedett el. [4] [8] „A Sió akkori kettős torkolatánál az 1610-es években épült fel az erősség”. [11], más kutatók viszont a Granárium dombra teszik az erődöt, viszont az is elképzelhető hogy mindkét ponton erődítettek, a granáriumi a kikötőt védő erőd tarisznyavára volt. [4] Bél Mátyás beszámolója alapján is valószínűsíthető ez az elhelyezkedés. [11] [8] [4] Az erődítmény a törökök foki kikötőjét védte, ami a török balatoni hadiflotta központja volt. [4] [8] [11]

A 16-17. szd fordulóján a nyomtatás feltalálásának köszönhetően elkezdtek elterjedni a nyomtatott térképek. Lázár deák Tabula Hungariae térképén Fok is szerepel, Tihany pedig mint sziget van ábrázolva. Az ő térképét vette alapul Lazius, majd később Mercator (3. ábra), Speed, Blaeu. [12] Térképeiken Fok általában ábrázolva van, de a Balatonból Foknál kilépő vízfolyást nem jeleznek. Ami érdekes, hogy ebben az időben Tihany félszigetként a déli-parthoz tartozott. A Rákóczi-szabadságharc idején itt húzódott Bottyán generális Sió vonala, 1705-ben Károlyi Sándor serege Kiliti mellett ütött táborn, a tábor nyomain lehetnek az a földvár, ami Kiliti déli határának közelében helyezkedik el. [11]

Bél Mátyás leírja még Lusta sziget elnéptelenedését is, amit a Fok-folyó eldugulása nyomán létrejött mocsaras, élhetetlen környezet okozott. A török pusztítás után újratelepült falu lakosai a Balatonból kiemelkedett turzágátra költöztek. A település ebben az időben nem festett túl jól, lakói tartva a hullámszás pusztító erejétől putriszerű épületekben éltek. [8] A Bél Mátyás által leírt állapotok (1732) alapján készült Faragó István térkép (4. ábra) segítségemre lesz a helyzet rekonstrukciójában. A Régi Fokként jelölt terület teljesen elnéptelenedett, a szigeten keresztülmenő országút miatt mindkét végén híd található. A

turzásgáton rendezetlen szerkezetű település áll, Új Fok-ként jelölve. A településnek temploma is volt. [8] Keletre található a Fok-folyó Balatonból kiömlő ága, viszont láthatjuk, hogy az úszó szigetek miatt immár medre eltűnt a föld felszínéről, mocsaras, lápos vidékként körbe véve a szigetet. Krieger Sámuel 1766-ban készített Balaton lecsapolását célzó tervezetéhez mellékelte térképen (5. ábra) a Fok folyó már csak szaggatott vonallal van jelölve. Az 1782-85 között készült katonai felmérés (6. ábra) az első olyan korabeli térkép, ami pontosan megörökíti Fok és Kiliti településszerkezetét. Fok, kettő, egymásra merőleges utcából áll. Az országútból, ami Fehérvárról érkezik, és a rá merőleges, Kiliti felé vezető útból. Az országút mentén, „a piactér nyugati oldalán” [23, 11.o] állott az 1737-ben felfelszentelt barokk templom. A térkép készültekor már állhatott a ma borharapóként ismert XVIII. szd-ban épült fogadó és istálló, [13] a falu nyugati végén, a két út kereszteződésében. A mai Sió utca körül lévő úton haladva juthattunk el Kilitibe. Kiliti térképén megfigyelhető a ma is jellegzetes ovális szerkezet, a Honvéd utca és az Asztalos utca is a mai helyükön, a mai formájukban láthatóak a térképen, habár kijelenthető, hogy a falu magja ekkoriban az Asztalos utca volt, melynek végén, a mai helyén állt az akkori templom. A Fok folyó medre már eltűnt a felszínről, a mocsaras, lápos „Sió viz” lecsapolására még várni kellett.

2.5 Siófok fürdőhelyé válása

Az 1790-es évtől kezdett ismertté válni a Siófok elnevezés. A 19. szd. elején az 1806-os esztendőben készült második katonai felmérésen (7. ábra) is pontos képet kapunk Siófokról, és környékéről, erről a „még polyáiban siró, csecsemő-fürdőhelyről” [24, 6.o] A fentebb ismertetett állapotokhoz képest látszik településszerkezeti változás: az eddig meglévő 2 utca mellé települt egy, a fő útra párhuzamos (mai Bajcsy-Zsilinszky utca), és 3 merőleges a mai Kele, Széchenyi és a Dózsa György utcák. A Kiliti-szőlőhegy lankáin jó minőségű bor terem, emiatt a halmazszerkezetű falu súlypontja is a domb tövében található.

1887-ben készült 1:75.000 méretarányban katonai felmérés (7. ábra). Az 1865-ben vásártartási joggal felruházott Siófokon immár áthaladt a Déli-vasút, 1863-tól működő vasútállomása könnyen elérhetővé tette a várost az ide látogatóknak. Ettől az évtől számít a település fürdőhelynek. Az 1811-től folyamatosan zajló Sió szabályozások i betűjére is 1863-ban került fel a pont. A turzásgát átszakítása után létrejött csatorna folyását fazsilippel szabályozták, a zsilip elé kikötőt építettek. [14] Ezáltal egyrészt biztonságosabbá vált a vasúti közlekedés, másrészt pedig hatalmas földterületek szabadultak fel a környező vidék

bozótjaiból. A Vilmatelep elkezdett betelepülni, és a térképen már látható a déli-városrész tervezett parcellázása is, a korból származó birtokviszonyokat bemutató térképen is a mai telekredezés figyelhető meg. Ezek az iratok a BRTK-ban megtekinthetőek.

A rohamos fejlődésnek nem lehetett gátat szabni. 1900-ban kiadták „A balatonparti fürdők és üdülőhelyek leírása” c. könyvet, melyben városunk leírását így összegzik: „Siófok első sorban üdülő és nyaralóhely, a hova a nagyvárosok lakosai pihenni szoktak menni, de sok esetben a betegeknek is ajánlható”. [24, 35. o] Ez a frázis jól mutatja, hogy már a századfordulón is a település fő karakterisztikáját az adta, hogy vasúton, műúton, a fővárosból könnyen megközelíthető volt, emiatt folyton épültek a gazdagabb réteg igényeit kiszolgáló villák, a Batthyány Lajos utcában. A századfordulón többek között itt töltötte nyarait Karinth Frigyes és társasága. Az 1900-ban kiadott „reklámfüzet” -ben térképi melléklet (8. ábra) is ábrázolja a Siótól keletre található 1893-ban létrejött fürdőtelepet, Siófok két híres szállóját, a Sió- és a Hullám Hotelt. Ilyenkor a Sió jobb partjára még nem terjedt ki a fürdőtelep építési láz. Siófok szapora növekedése az első világháború sem állíthatta meg. Harcok nem folytak a vidéken, viszont a világégést követően Siófokon volt a fehérterror egyik kiemelkedő helyszíne.

A két világháború között megkezdődött a várossá válás folyamata. 1912 és 1930 között valósult meg a kikötőfejlesztés második szakasza, amelyben elkészült az ún. „téli medence, és a vitorlaskikötő. [15] 1928-ban kiadott Heidt által rajzolt térkép (9. ábra), amin az akkori és a tervezett állapotok figyelhetőek meg, jól mutatja, hogy a falunak elindult a kelet-nyugat irányú terjeszkedése, keletre a Madaras-dűlőtől Sóstóig készültek parcellázási tervek, nyugatra pedig a Csibetelep nevű partmenti rész betelepülése kezdődött meg.

A helyzet stabilizálódása után Siófok fejlődésének szempontjából kulcsfontosságú volt Balatonújhely létrejötte Vilmatelep és Csibetelep egyesítésével. Csibetelep névének története van, a veszprémi káptalan helyben működő baromfitenyésztéről kapta nevét. [16] Balatonújhely -vagy ahogy a kezdetekben emlegették Balatonlidó- parcellázási tervén (10. ábra), amit Kaáli Nagy Dezső készített 1929-ben [16], megfigyelhető az az irányzat, ami a célszerűen üdülőtelepként megtervezett, akkor még önálló településként működő partszakasz képviselt. A vasútállomás és a kikötőmóló tengelye köré felrajzolt sakktábla elrendezés, a vonalzóval a nyaralóközönség igényeire formázott közterek és parkok, egy modern, európai színvonalú üdülőövezet képét formálják.

2.6 Város születik

A Horthy-korszakban kedvelt fürdőzőhelye volt az elitnek, a gazdag, gyönyörű villasorok és a fővároshoz mért jó helyzete különösen kiemelkedő helyzetbe hozták Siófokot. 1933-ban Balatonújhely és Kiliti között a réten repülőteret avattak. [17] Magyarország 1941-ben befejezett katonai felmérésén (11. ábra) nagyon jól megfigyelhető Siófok szerkezete, ami vegyíti a Balatonparti fürdőtelepek, és a kisvárosokra jellemző kertvárosias felépítést. „A településszerkezet legfőbb jellemzője (...) a struktúra vízparttal párhuzamos, hosszanti ortogonális rácsos kiterjesztése.” [26, 22. o] Magyarán a „történelmi” településmaçon kívül (általában a vasútállomások körül kialakult) alközpontok is centrumként szolgálnak a településen. A második világháború súlyos károkat okozott az 1944 végi csatározások során. A villanegyed súlyos tüzéségi károkat szenvedett, a visszavonuló németek pedig maguk után robbantották a Sió hídjait. [18]

A háború után a szocialista városvezetés új irányba fordította a fejlődés szekerét, Siófok „fokozatosan a munkásüdültetés fellegrváraá nött” [19]. A siófokiak régóta szerették volna, hogy a Sió csatorna túloldalán lévő területeket a községhez csatolják, hiszen többek között itt voltak a fokiak szőlői, s itt volt a temetőjük is.” [28,1.o] Az 1950-ben hozott intézkedések emiatt és hogy Siófok alkalmas legyen járásközponti feladatok ellátására Balatonújhelyet Siófokhoz csatolták, Siófokból pedig immár Somogy megyei járásközpont lett. „Ellentmondásos helyzetbe került ezáltal, mivel térbeli és közlekedési adottságai révén sokkal jobban vonzódik Székesfehérvárhoz, mint Kaposvárhoz” [21, 18. o]. 1958-ban megkezdődött a fejlesztés, új típusú szállodák építése tette lehetővé a vendégszám növelését. A Szakszervezetek Országos Tanácsának védnöksége alatt Siófok a tömegturizmusra építette magát. 1963-as településtérképen (12. ábra) a déli városrészben kialakult kertvárosi övezet növekedése és a Balatonpart közvetlen környezetének teljes beépítettsége látszik. A térképen megfigyelhető kettős zsílip 1947-ben készült el. [15] 1966-tól Siófokhoz került Szabadifürdő, 1968-ban pedig egy Kilitivel közös fejlesztési projekt keretein belül a két települést egyesítették, és várossá nyilvánították. Ebben az évben épült meg a város kórháza is. A tó partján folyamatosan szaporodtak a szállodák, a '60-as '70-es évek fordulóján újabb 25.000 fő olcsó elszállásolása vált lehetővé. [19] Az 1980-as években lakótelepek épültek a Tanácsház utcán és a Foki hegyen, sorházak és újabb utcák a Balatontól távolabb eső városrészekben, a lakosságszám egy bő évtized alatt a duplájára nőtt. [20] Az 1984-ben a Kartográfiai vállalat

által kiadott térképen (12. ábra) megfigyelhetők a fiatal város decentrumokból felépülő településhálóját. „Siófok város nyári népességszáma meghaladja Győrért, vonzáskörzetében mintegy Vas megyényi népesség található.” [21, 19. o] A város életének szakaszai két periódusra oszthatóak: nyáron egy pezsgő üdülőváros, télen egy szunnyadó kisváros. A nyári igények kiszolgálása érdekében a városközpont rendezését hajtják végre. [21] Folyamatos téma a Fő utca és a Szabadság tér találkozásánál a terület autómentesítése, a Fő út teljes tehermentesítése (az autómentes Fő tér létrehozásának ellenére) máig nem lett teljesen megoldva.

A rendszerváltás után gyorsan megjelent a buliturizmus. Siófok szépen lassan a szórakoztatóipar fellegvárává vált. A kulturális események (Folklórfesztivál, Filmfesztivál) fokozatosan másik Balaton parti településekre helyezték székhelyüket. Ennek az eseménynek a katalizátora a Siófoki éjszakai élet előtérbe kerülése volt. Agresszív lakásépítési program indult, a part menti zöldterületeket sem kímélve. Az ezredforduló környékén Kilitinél az M7 lehajtó közelében bevásárlóközpont épült. 2012-ben a víztorony építésének 100. jubileumán Európai uniós finanszírozásból megújult a város magját jelentő Fő tér. Létrejött egy autómentes övezet, megépült a Sió-pláza, megújult a víztorony, „a glóbuszban pedig „Szentkirályi” Oxigénbár és interaktív kilátó fogadja a vendégeket”. [épkörnyezet] A közelmúltban Fokihegyen a Szőlőhegyi út, és Sóstón a Vadrózsa utca mentén kerültek beépítésre szántóföldek, ezek a zöldmezős lakóparklétesítések azonban szerintem nem egyeznek a város érdekeivel, ugyanis ennek következményében az amúgy is Szegedével vetekedő aszfaltos utcahálózat még további gyarapítása, a közművek bevezetése, közvilágítás, szemétszállítás megoldása mind-mind felesleges problémafelvetés.

3. Siófok több lábra állítása

3.1 Általános jövőkép

2022-ben észrevehető, hogy a világ már új kihívásokat tartogat a települések számára. Intő jelként szolgálhatott a COVID-19 járvány idején tapasztalt visszaesés a turizmus ágazatában. Szükségessé vált Siófok több erős lábra állítása, infrastrukturális, gazdasági és kulturális növekedése. Ez a manőver egy eddig leginkább turisztikai célpontként funkcionáló város részéről kockázatos befektetés, de a kistérség szempontjából viszont majdnem létfontosságú. „Siófok a Közép-Dunántúl nagy kiterjedésű városhiányos térségében fekszik”

[20, 18. o], emiatt az országnak is érdeke lenne célzott regionális fejlesztésként Siófok „több lábra állítása”.

3.2 A turizmus jövője

Siófok várossá alakult. Viszont a kezdeti robbanás szerű növekedés után az elmúlt 30 évben a népességszám stagnálása a jellemző. Igaz, a Siófokon épült lakások száma egyes megyék beruházásainak számát üti, de ezek a projektek inkább apartmanháznak épülnek. Siófok Janusként tekint ránk két arcával. A nyár fővárosának utcái télen kihaltak, nyaralóházainak ablaka sötét, az örökké elhúzóódó éjszakák emlékeit magán viselő Petőfi sétány kövein süvítve viszi a csípős őszi szellő a fákról lehullott száraz leveleket. Siófok -és a Balaton- szezonális jellegű üdülőhely. Ennek megváltoztatása kulcsfontosságú a település jövőjének szempontjából. A kínálati paletta szélesítésére az egyig legjobb módszer a kistérségi településekkel való szorosabb együttműködés keretein belül megvalósítható gasztroturizmus felvirágoztatása lenne. A környező községek szőlőhegyein termő zamatos szőlőszemekből kiváló minőségű borok készülnek. A térség borvidékké fejlesztése nagyot lendítené az idényen kívüli látogatók számán. Az évente megrendezett borfesztiválon kívül folyamatos piacot kéne biztosítani a környék kis- és nagytermelőinek, és ezen kívül is különböző juttatások (infrastrukturális fejlesztési támogatás, géppark fejlesztési támogatás, továbbképzések finanszírozása, csökkentett iparűzési adó) jelentenének támogatást a borászat fellendítésére. A 2005-ös kistérségi fejlesztéssel foglalkozó stratégia kiemelt fontosságúnak tartja a különböző gasztrokulturális rendezvények szervezését, és emellett a konferenciaturizmus beindítását célzó tevékenységekre is hangsúlyt fektetnek.

3.3 Gazdasági fejlesztés

Mivel ez a kérdés már a tanulmányaimon túlmutat, csak röviden térnék ki rá. Ma Siófokon a gazdaság vezető ágazata a szolgáltatások, és a kereskedelem ágazata. Nagy problémát jelent, hogy az idényturizmus miatt nagy különbség van a téli, és a nyári igényekben. A szezon idejére rengeteg idénymunkás érkezik a városba, akik viszont a nyár végeztével az itt megkeresett pénzeket más régiókban költik el. Csekély gazdasági ismereteim alapján is kikövetkeztetem, hogy javítani kell a térség tőke megtartó képességén. Ez pedig az állandó lakosság növelését, és a helyben elérhető szolgáltatások számának gyarapítását jelenti. A beindulásához biztosítani kéne egy központot. Egy hatékonyabban működő kistérségi tanács létrehozása mellett a fejlődő helyi vállalkozások számára egy fórum létesítése lenne a cél. Mindezek

részére pedig egy új irodaház építését javaslom, ami a környék gazdasági résztvevőin kívül az alacsony irodabérleti díjak és kezdeti években csökkentett iparűzési adó más, nem helyi érdekeltségű cégeket is a térségbe vonzana. Telephelyként az új ipartelep szolgálna, irodájuk pedig a városközpontban, az intermodális közlekedési csomópont mellett, modern, környezetbarát körülmények között lenne biztosítva. A vállalatok közötti szorosabb együttműködés megnyilvánulása lenne a fejlesztési tanács, ahová a cégek, vállalkozások maguk közül választanának képviselőket, ők irányítanák a térség fejlesztését, ugyanis ez nekik is érdekük, és ők bírnak a fejlesztésekhez szükséges nagytőkével

3.4 Épített környezet fejlesztése

3.4.1 A városközpont fejlesztése

Siófokra érkezve az autóbusz-állomás környezetében lévő lehangoló, elhanyagolt lakóépületek könnyen rossz érzetet kelthetnek az ide látogatóban. Fontos lenne, ha igényes látogatókat szeretne megcélózni a város, az erre alkalmas városkép megteremtése. Ezért, a Fő utca vasút felőli oldalán, a busz pályaudvartól a Kinizsi Pál utca kereszteződésig található erkölcsi értékét veszített házsor teljes rehabilitációját kéne végrehajtani (ld.: ferencvárosi tömbrehabilitáció). Az új tömb a Venloi városháza [22] példáján, olyan biofil stílusú épületeket foglalna magában, amiben anyagútlevel számol be az alkatrészek későbbi hasznosításáról, a zöldhomlokzatok tökéletesen illeszkednének a nyár fővárosának arculatába, sőt a napelemeknek, esővízgyűjtő-átalakító rendszereknek hála pedig önellátó módon szolgálná a várost. Az épülettömb alá egy mélygarázs építése lenne célszerű. A most túlnyomó részben kihasználatlanul álló épületeket az önkormányzatnak kéne felvásárolnia, és a fejlesztésre alkalmas állapotok létrehozása (a csárdás étteremig -a Janus Hotel és az újonnan felújított Fő utca 93. számú lakóházon kívül- az összes épület elbontása és a tereprendezés) a város feladata és érdeke. A fejlesztés kiterjedne a MÁV székház felújítására és a Révész Géza utcai stadion modernizálása is nagyban hozzájárulna a városkép javulásához. A z új épülettömb megépülésével végre a Makovecz Imre által tervezett evangélikus templom is méltó környezetbe kerülne. Az irodakomplexum a Fejlesztési Tanács székhelyéül, és irodaházként szolgálna, amiben különböző méretű vállalkozások, illetve cégek tarthatnának fenn irodát.

3.4.2 Putritelepek rehabilitációja

A Mező és a Rét utcák lakói alacsony életszínvonalon élnek. Ezek a jelentős nagyságú telepek önmagukban is nagy problémát jelentenek a városképre és a közbiztonságra nézve. A

körülmények az ott élő jelentős számú nemzetiségi lakosok számára sem kedvezőek, sőt mi több, kifejezetten hátrányos helyzetű sávokról beszélünk, annak ellenére, hogy alapvetőleg jó helyen, nagy területen, bár a település szélén találhatóak. Ezen utcák épületállományának lecserélése a város egyik presztízskérdése, ugyanis véleményem szerint egy civilizált, nagyvilági település nem engedheti meg magának belterületén a hasonló igénytelenséget.

3.5 Közlekedési infrastruktúra

3.5.1 A városközpontot elkerülő út

Nyaranta a Tanácsház utcán olykor több kereszteződésen keresztül áll a forgalom, a másik irányból pedig az autópályáról lehajtva már dugóba csöppen az ideérkező látogató a Vak Bottyán utcán. Ennek oka a Vak Bottyán utca (65-ös út) és a Tanácsház utca (7-es út) kereszteződésének abszolút túlterheltsége. Erre az útra hajt rá Siófok felől az, aki szeretné Budapest felé az autópályát használni, a bevásárlóközpontba, Kiliti-városrészbe vagy a környező kistérségi településekre, illetve Szekszárdra kíván eljutni. A kereszteződés tehermentesítése a város infrastruktúrájának szempontjából kulcskérdés. Ennek megfelelően az első választott ciklustól kezdve tárgyalják egy esetleges elkerülő út létesítését, aminek nyomvonala a legújabb szabályozási terven (14. ábra) is szerepel. A Dózsa György utca meghosszabbított vonalában helyeztek el egy műtárgyat, ami amellett, hogy a város alatti duzzasztó zsilip szerepét látja el, pillérjei alkalmassá válnak arra, hogy egy kétirányú autós forgalom lebonyolítására alkalmas híd súlyát is elbírja. Mindemellett eddig a forrás hiányára hivatkozva a városvezetés konkrét lépéseket nem tett az elkerülő út ügyében, eddig csak a nyomvonaltanulmányok készültek el. Ha megépülne az elkerülő út, a célzott irányok ketté választásának köszönhetően jelentősen csökkenne a 65-ös és a 7-es út kereszteződésének forgalmi terhelése.

3.5.2 Kistérségi közlekedés fejlesztése

1906-ban épült meg az a Kaposvár és Siófok szárnyvasút, ami a kistérség települései között biztosít vasúti összeköttetést. Ez a vonal azonban mai szemmel nézve képtelen ellátni feladatát, (leginkább az alacsony menetsebesség, az elavult Bzmot motorvonatok és a rossz helyen levő vasútállomások miatt), ezért sokan a bezárásán gondolkodnak, nekem viszont más a véleményem. Javaslom Tabig való felújítását, ezáltal egy helyi érdekű vasútvonal létrehozását, melynek fő célja Siófok és Tab városok közötti utasforgalom gazdaságos lebonyolítása lenne. A jelenlegi pályarajz Tabig több helyen módosításra szorul. Ádándról a

vonalat Ságvár felé vezetném, ahol a Petőfi Sándor utca végén lehetne egy vasútállomás. Somban a Rákóczi utca, Nagyberényben pedig a Táncsics Mihály utca adna tökéletes otthont az új vasútállomásoknak. Innen közel lenne a szőlőhegy, az Oázis panzió -amiben ott rejlik a termál hotellé fejlesztés potenciálja- és a faluközpont. A további útvonalmódosítási javaslatok kívül állnak a kistérség érdekein, de Siófokra mindenképp pozitív hatással lenne egy ilyen jellegű változás, zökkenőmentesebbé válna a munkaerőáramlás, és az előbb felsorolt települések is új erőre kapnának, ha bekerülnének a fejlődés vérkeringésébe. Nem utolsó sorban pedig a vasút fejlesztése is csökkentené a 65-ös út forgalmát.

3.5.3 Repülőtér

Ha a térséget vonzóvá szeretnénk varázsolni külföldi befektetők számára, a távolsági közlekedés leggyorsabb módját is fejlesztésre kell ítélni. A Siófok-Kiliti repülőtér fejlesztése [23] olyan szintre, hogy nemzetközi charterjáratokat, illetve kisebb teherszállító repülőgépeket fogadhasson. Mivel a repülőtér közvetlenül az újonnan tervezett ipari park mellett található, nem kell aggódni a főút túlterhelődésétől sem.

4. Konklúzió

A pályamunka végén úgy érzem itt az ideje levonni a következtetést. Siófok városa és környéke az évszázadok viszontagságai ellenére a Balatonpart, és Somogy megye vezető régiójának számít. Ideje, hogy a Balaton legnépesebb városa végre a saját lábára álljon, és függetlenítse magát a fővárostól. Nem élősködhetünk tovább pióca módjára a pesti úrgazdagok pénztárcáján, a helyi lakosok hosszútávú érdekeit szem előtt tartva meg kell kezdeni a város gazdasági oldalának felépítését, és ezt a kistérséggel közösen tudnánk megvalósítani. Ideje, hogy Siófok is megtalálja identitását. A korrupció és az ingatlanmutyik helyett végre valódi problémákra valódi megoldások keresése a fő feladat. A Dózsa György utca felőli elkerülő út épülése, a Fő utcának új atmoszférát adó tömbrehabilitáció, a Siófok-Tab HÉV létrehozása, az elmaradt területek fejlesztése, ezáltal a nemzetiségi szegregáció megszüntetése, a repülőtér fejlesztése, új vállalatok térségbe csábítása és a kistérség borvidékké fejlesztése olyan ötletek, amelyek megvalósítása fűszert dobna a „siófoki fekete levesbe”.

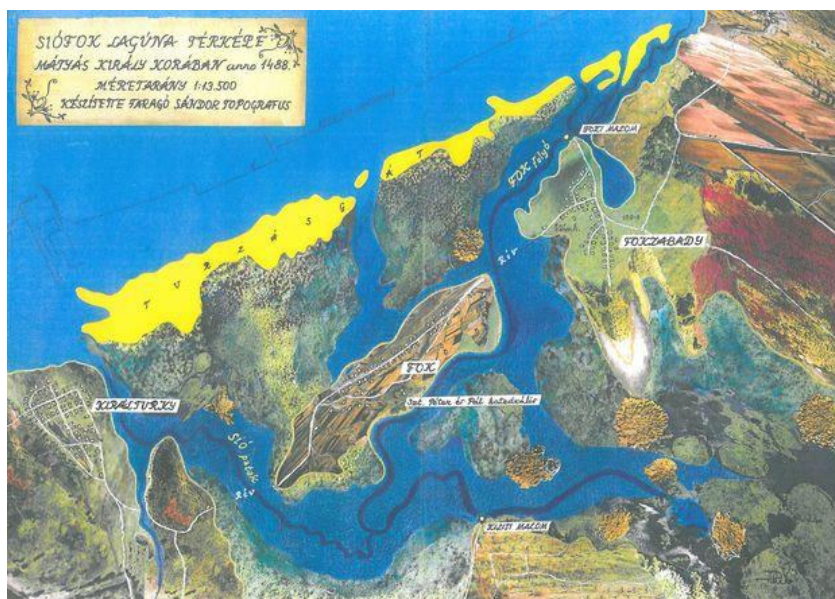
Summa summarum van meló bőven, egyedül már csak három dolog szükséges: pénz, pénz, pénz. (W.Churchill).

5. Ábrák

1. ábra

A kora-középkori állapotok Faragó Sándor szerint
forrás: Faragó Sándor: Időutazás Siófok őstörténetében (2018)

2. ábra

Fok Mátyás korában

forrás: Faragó Sándor: Időutazás Siófok őstörténetében (2018)

3. ábra

Mercator Magyarország térképének részlete (1595)
forrás: Dr Patay Pálné: Régi Magyarország térképek (1985)

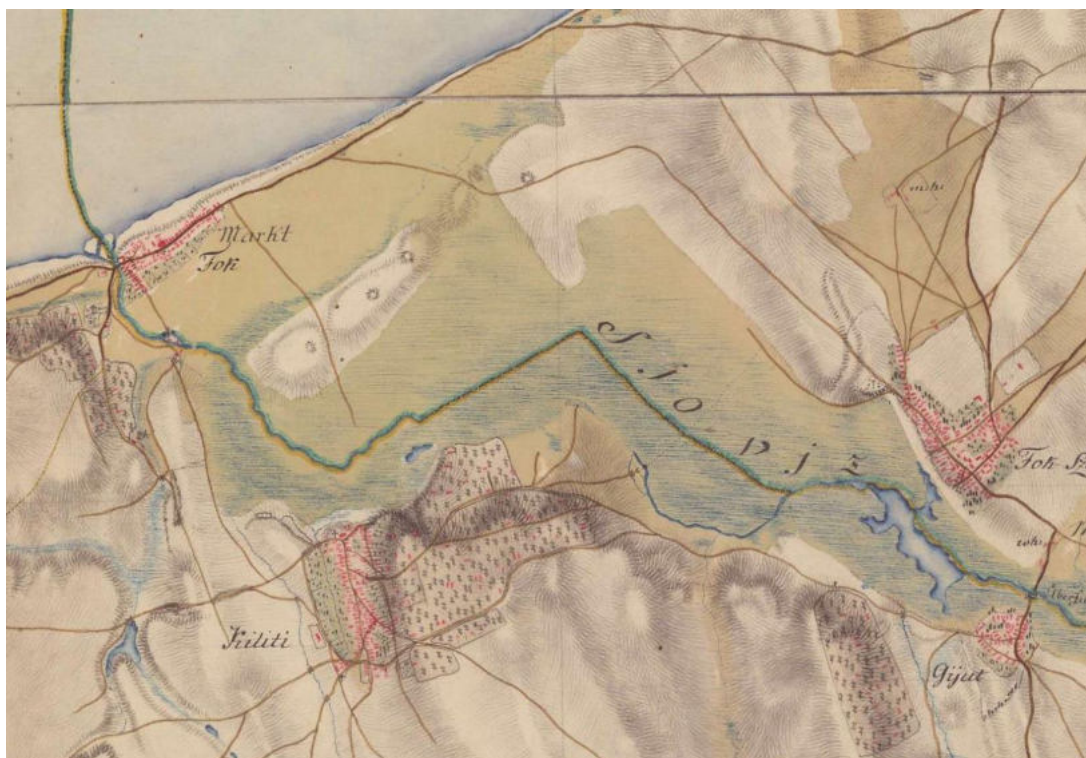
4. ábra

1732-es állapotok Faragó Sándor által készített rekonstrukciója Bél Mátyás elbeszélései alapján
forrás: Faragó Sándor: Időutazás Siófok őstörténetében (2018)

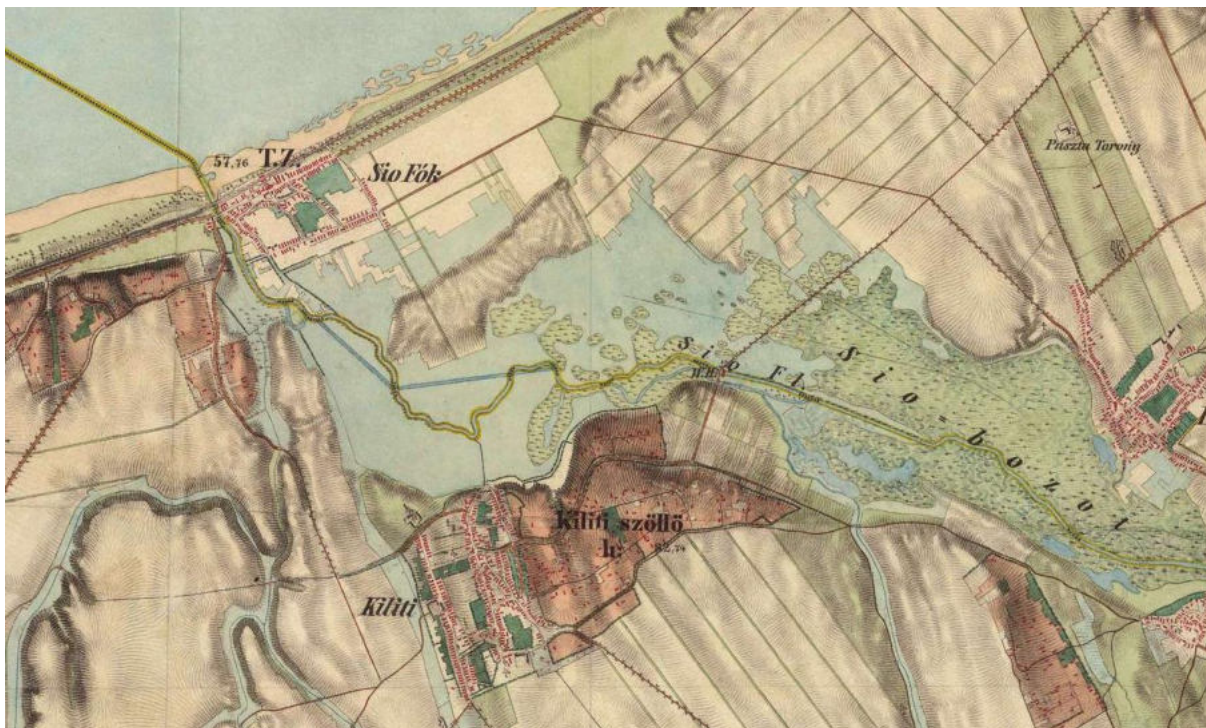
5. ábra

Krieger Sámuel 1766-ban készült Balaton lecsapolását célzó terveinek térképi mellékletének részlete
forrás: Balatoni Regionális Kutatóintézet és könyvtár helytörténeti részlege

4. ábra

1785, a Habsburg Birodalom első katonai felmérésének részlete
forrás: <https://maps.arcnum.com/hu/map/firstsurvey-hungary>

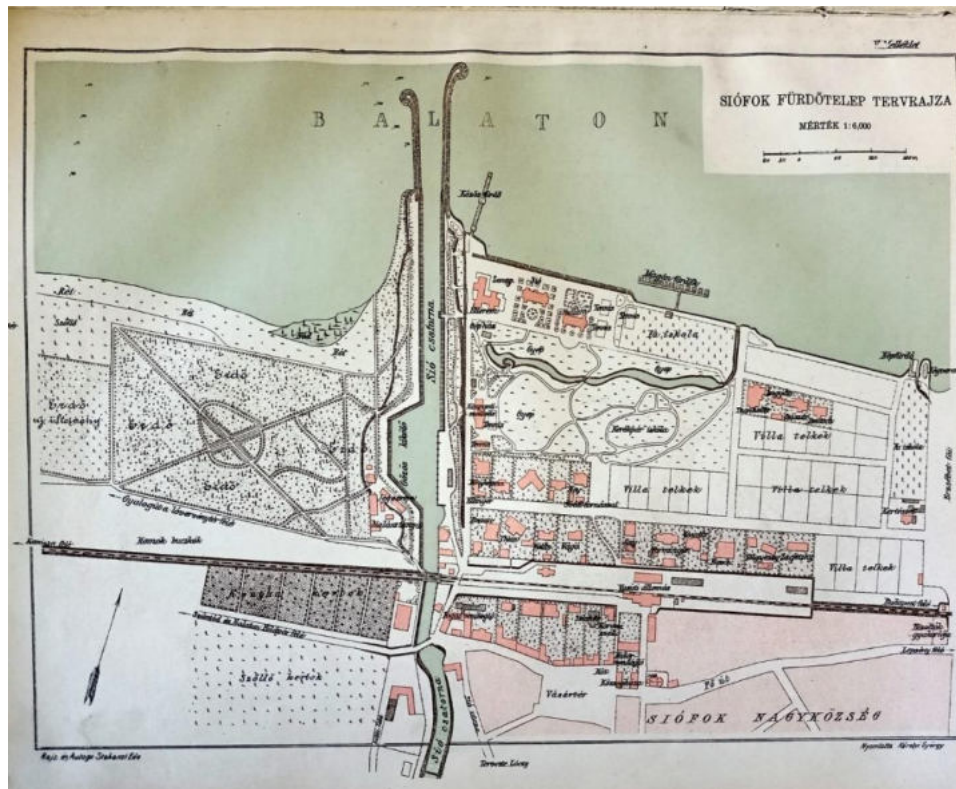
5. ábra

1806, a Habsburg Birodalom második katonai felmérésének részlete
 Forrás: <https://maps.arcanum.com/hu/map/secondsurvey-hungary>

6. ábra

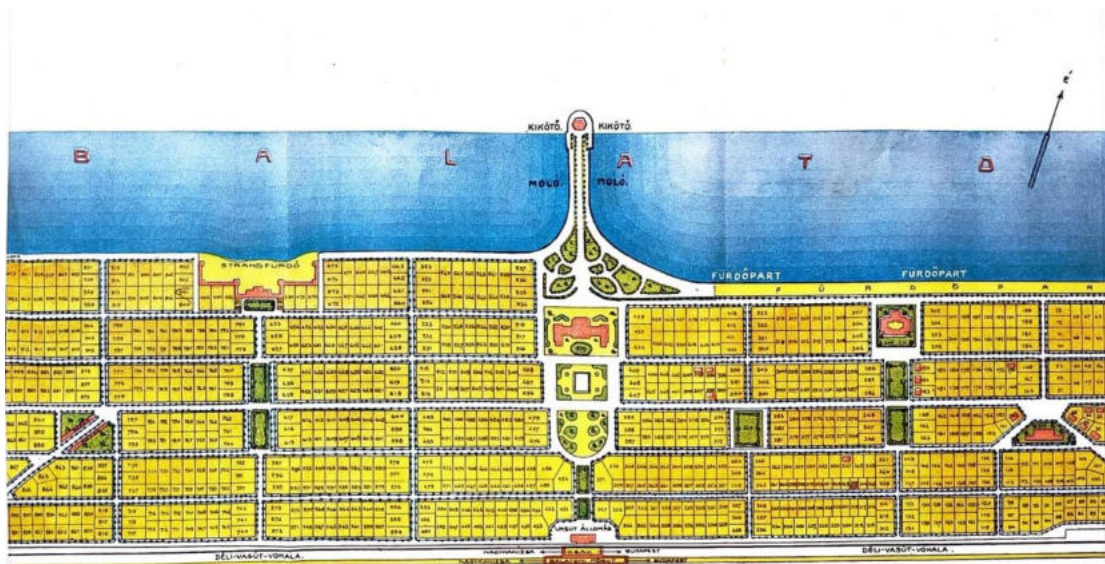
1887-es katonai felmérés részlete
 forrás: <https://maps.arcanum.com/hu/map/thirdsurvey75000>

7. ábra

1900-ban készített fürdőtelep-tervrajz

forrás: Boleman István: A balatonparti fürdők és üdülőhelyek leírása (1900)

Balaton-Lidó parcellázási terve

8. ábra

Balaton-Lidó parcellázási terve

forrás: Balatoni Regionális Kutatóintézet és könyvtár helytörténeti részlege

9. ábra

Magyarország 1941. évi katonai felmérésének részlete
forrás: <https://maps.arcanum.com/hu/map/hungary1941>

10. ábra

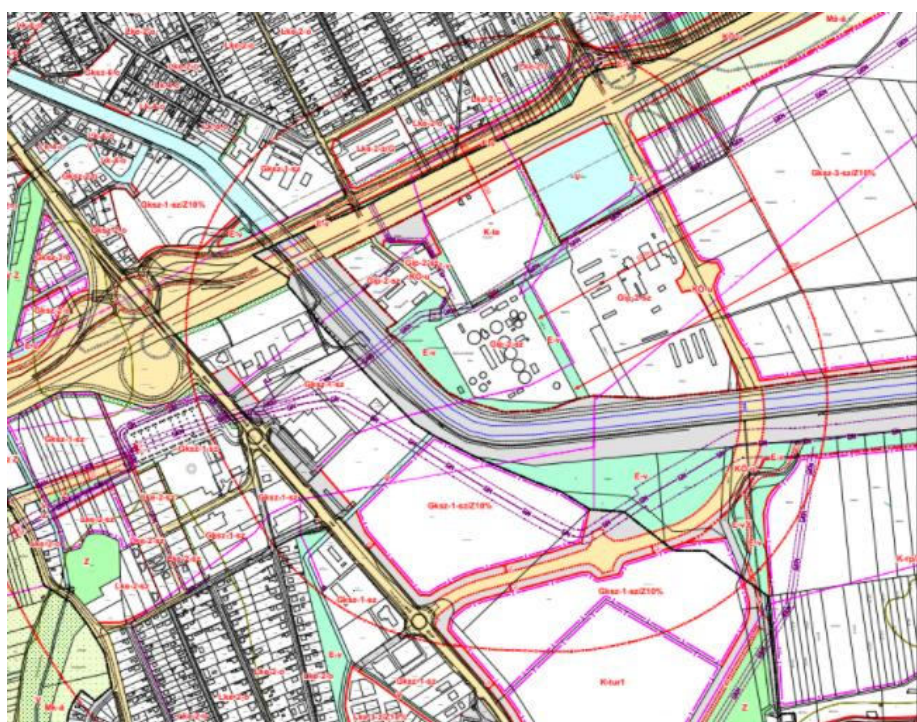
Siófok 1963-ban

forrás: Balatoni Regionális Kutatóintézet és könyvtár helytörténeti részlege

11. ábra

Siófok 1984-ben forrás: Balatoni Regionális Kutatóintézet és könyvtár helytörténeti részlege

12. ábra

A belvárost elkerülő út a szabályozási terven ábrázolva
forrás: Siófok város szabályozási terve

Irodalomjegyzék

- [1] Sági K.: „*Siófok története az őskortól a középkorig* in: *Siófok várostörténeti tanulmányok*, Kaposvár, Somogy Megyei Nyomdaipari Vállalat, 1989.
- [2] Régészeti Adatbázis Ariadne, 2021. [Online]. Available: <https://archeodatabase.hnm.hu/hu/s/a1:13-a4:1?v=list>.
- [3] Dr. Bendefy L.-Dr. V. Nagy I.: *A Balaton évszázados partvonalváltozásai*, Budapest: Műszaki Könyvkiadó, 1969.
- [4] Sági K. *Siófok török kori vára*, in: *Siófok várostörténeti tanulmányok*, Kaposvár, Somogy Megyei Nyomdaipari Vállalat, 1989.
- [5] Grynaeus A.: *Balaton a római korban* www.romaikor.hu, [Online]. Available: [http://www.romaikor.hu/romai_birodalom_provinciai/pannonia_\(a_mai_magyarorszag_nyugati_resze___dunantul\)/pannonia_termeszeti viszonya_i/eghajlat_pannoniaban/cikk/balaton_a_romai_korban](http://www.romaikor.hu/romai_birodalom_provinciai/pannonia_(a_mai_magyarorszag_nyugati_resze___dunantul)/pannonia_termeszeti viszonya_i/eghajlat_pannoniaban/cikk/balaton_a_romai_korban).
- [6] Dr. Csánki. D., *Somogy vármegye*, Budapest: Méry Ratio Kiadó Kft., 2018.
- [7] M. Kálmán, *Siófok története a honfoglalástól a mohácsi vészig*, in: *Siófok várostörténeti tanulmányok*, Kaposvár, Somogy Megyei Nyomdaipari Vállalat, 1989.
- [8] Faragó S.: *Időutazás Siófok őstörténetének epizódjai között*, Siófok: Siófok Város Önkormányzata, 2018.
- [9] Dr. Békefi R.: *A Balaton környékének egyházai és várai a középkorban*, Budapest: Hornyásky Viktor Csász. Kir. Udvari könyvnyomdája, 1907.

- [10] Márton J.: *Vélemény a Sió szabályozásról*, Veszprém: Ramasetter Károly, 1858.
- [11] Magyar K.-Nováki Gy.: *Somogy megye várai a középkortól a kuruc korig*, Kaposvár: Pethő Nyomda Bt., 2005.
- [12] Dr. Patay Pálné: *Régi Magyarország-térképek*, Budapest: Képzőművészeti kiadó, 1985.
- [13] Somogy m. tanács, név nélkül: *Somogy megye műemlékjegyzéke*, Építésügyi Tájékoztatási központ, 1973.
- [14] Dr. Hunfaly J.: *Egyetemes földrajz*, Budapest: Athenaeum R. Társulat, 1886.
- [15] Dr. Kertai E.: *Magyarország nagyobb vízépítési műtárgyai*, Budapest: Országos vízügyi hivatal, 1974.
- [16] Somogyi E.: *A balatonszéplaki villaépítészet kezdetei* in: *SióPart 2021/2*. 55-65,.
- [17] Wikipedia, „*Siófok-Kiliti repülőtér*,” [Online]. Available: https://hu.wikipedia.org/wiki/Si%C3%B3fok-Kiliti_rep%C3%BCI%C5%91t%C3%A9r. [Hozzáférés dátuma: 2022. 01.25]
- [18] *Siófok hétszer cserélt "gazdát"* in: *Siófoki Hírek*, 2020.05.10.. [Online]. Available: [http://www.siofoki-hirek.hu/\\$1/magazin/4352-siofok-hetszer-cserelt-%E2%80%9Egazdat%E2%80%9D.html](http://www.siofoki-hirek.hu/$1/magazin/4352-siofok-hetszer-cserelt-%E2%80%9Egazdat%E2%80%9D.html). [Hozzáférés dátuma: 2022. 01.25]
- [19] Iby A.-Jenőfi K.-Sára Gy.: *Album Siófok várossá avatásának emlékére*, Siófok: Siófoki Városi Tanács, 1968.
- [20] Gáti I. Molnár Á: *Siófok tegnap, ma, holnap* in: *Városépítés kiskönyvtára* 1987/1 2-17

- [21] Molnár Á. Deákvarga D.: *Rendezési tervek és tervpályázatok hatása Siófok központjának fejlődésére* in: *Városépítés kiskönyvtára* 1987/1 18-24.
- [22] Horváth. B.: *Hollandia újragondolva* in: *Földgömb*, 2020/ Őszi különszám, 44-54.
- [23] Matyikó Sebestyén József: *Siófok A 35 éves város*, Siófok: Smaragdpress Kiadó, 2004.
- [24] Dr. Boleman I.: *A balatonparti fürdők és üdülőhelyek leírása*, Budapest: Hornyánszky Viktor , 1900.
- [25] Dr. Fazekasné Mulesza Olga- Krasznainé Szabó Katalin: *Siófok 100 éve a várossá avatásig*, Siófok: Városi Könyvtár, 1998.
- [26] Wettstein D.: *REGIONÁLIS TÖREKVÉSEK A BALATON-PARTI ÜDÜLŐTERÜLETEK ÉPÍTÉSTÖRTÉNETÉBEN A KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZÖTT* in: *Építés–Építészettudomány* 45(1–2)139–171. [Online] Available: <http://real.mtak.hu/50427/1/096.2017.45.1-2.3.pdf>. [Hozzáférés dátuma: 2022. 01.25]
- [27] Név nélkül: *Épített környezet* [Online]. Available: <https://www.siofok.hu/hu/varosunkrol-cikk/epített-kornyezet>. [Hozzáférés dátuma: 2022. 01.25]
- [28] Név nélkül: *Siófok Anno* [Online] Available: http://krudy-siofok.hu/wp-content/uploads/2019/08/siofok_anno.pdf [Hozzáférés dátuma: 2022. 01.25]